

V. KULIŠ, *Vrt pjenećih ruža*

brojnim portretima, figurama, figuralnim kompozicijama i pejzažima nastoji ostvariti svoj lik. izraz nadahnjujući se domaćim naslijeđem (istarske freske, bosanski stećci) i folklornim elementima, povezujući te komponente s određenim nadrealističkim lirizmom (*Bezglavi bijeg*, *Čovjek i golubica*, *Usamljeni*, *Tako mora biti*). Njegova djela odlikuje ekspresivan i simbolički pristup ljudskome liku i specifična kromatika smeđih, crvenosmeđih i zlatnožutih tonova. Ponekad razbija pravilan okvir slike, a živost fakture i monumentalnost postiže stiliziranjem oblika i uporabom različitih materijala (boja, pijesak, granitna zrna); na sličan način nastaju i njegove tapiserije. Izvodio freske i mozaike u javnim prostorima. Osnovao Galeriju »Toč« u Selcu. Samostalno izlagao u Zagrebu, Crikvenici, Sisku, Osijeku, Zadru, Banjoj Luci, Sarajevu, Beogradu, Mariboru, Milanu, Stuttgartu, Comu, Amsterdamu, Parizu, Bergenu i Beču. Bavio se kopiranjem srednjovj. zidnih slika, ilustriranjem knjiga i primijenjenom grafikom.

LIT.: V. Rozić, Ekspresionizam Hajrudina Kujundžića, Mozaik (Beograd), 1961, 12. — M. Karamehmedović, Simbolika i tradicija, Oslobođenje (Sarajevo), 10. II. 1964. — V. Maleković, Ikone prolaznosti, Vjesnik, 1. V. 1971. — I. Biard, Hajrudin Kujundžić (katalog), Zagreb 1976. — V. Zlamalik, Hajrudin Kujundžić: ulja i tapiserije (katalog), Zadar 1979. — J. Depolo, Hajrudin Kujundžić (katalog), Zagreb 1985.

K. Ma.

KUKEC, Aleksandar, fotograf (Koprivnica, 8. VII. 1931). Diplomirao umjetničku fotografiju na Školi primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1955, na kojoj od 1958. radi kao profesor. Fotografijom se bavi od 1952, snima pejzaže, portrete i arhitekturu. Bavi se ilustrativnom i eksperimentalnom fotografijom. Autor je više monografija (*Brač, Škola Jordanovac*) te mnogih publikacija, plakata i kataloga. Izlagao u Zagrebu (1955, 1972, 1977, 1987), Splitu (1985), San Franciscu (1985).

LIT.: G. Quien, Aleksandar Kuvec (katalog), Zagreb 1977.

R.

KUKEC, Stjepan, slikar (Koprivnica, 20. VIII. 1894 — Zagreb, 6. XII. 1981). Studirao je na Akademiji u Zagrebu 1913—17. Bio je grafički urednik u tiskari V. Vošickoga u Koprivnici 1920—33. Predavao na Školi primijenjene umjetnosti u Zagrebu 1950—64. Slikao portrete i krajolike, razvijao se od zatvorenih oblika do kolorističke slobode i neposredna poteza (*Bol na Braču*, 1950). U posljednjem razdoblju slikao akvarele i monotipije (*Vidik s Hercegovačke*, 1962; *Novi Zagreb*, 1978). Samostalno izlagao u Koprivnici (1918, 1932, 1982) i Zagrebu (1972). Bavio se ilustracijom i grafičkim oblikovanjem.

LIT.: M. Špoljar, Stjepan Kuvec (katalog), Koprivnica 1982. — V. Maleković, Slikar na margini, Vjesnik, 30. VI. 1982.

Ž. Sa.

KUKULJEVIĆ SAKCINSKI, Ivan, povjesničar, političar i pisac (Varaždin, 29. V. 1816 — Puhakovec u Hrv. zagorju, 1. VIII. 1889). Školovao se u Varaždinu i Zagrebu, kadetsku školu polazio u Kremsu, od 1842. u upravnoj službi u Hrvatskoj. Zalagao se za uvođenje hrvatskoga jezika u Sabor, u upravu i škole. God. 1848—49. s Lj. Gajem i A. Vranicanijem na čelu nar. pokreta i vlade, arhivar i predstojnik za prosvjetu u banskome vijeću. Od početka apsolutizma (1850) bavi se znanošću, osniva Društvo za povjestnicu jugoslavensku, pokreće »Arkiv za povjestnicu jugoslaven-sku« (1851—75). Izabran 1867. za pravoga (zahvalio se na članstvu) i 1886. za počasnoga člana JAZU, bio je predstojnik Matice hrvatske i prvi konzervator umjetničkih spomenika za Hrvatsku i Slavoniju (od 1855). Putuje po S Hrvatskoj, Dalmaciji (1854, 1856. i 1873), Albaniji i Italiji (1856—57), gdje prikuplja građu za povijest Južnih Slavena, proučava spomeničku baštinu, prepisuje natpise s epigrafskih spomenika, skuplja rukopisne zbirke starih pisaca i nar. pjesme. Objavio je prvi južnoslav. umjetnički biografski leksikon, *Slovník umjetnikah jugoslavenskih* (5 svešćica od A do Strahinić, nedovršeno), kojim je utemeljio hrv. povijest umjetnosti kao znanstvenu disciplinu. Izdao je zbirke dokumenata, monografije i članke o hrv. umjetnicima, starim gradovima i umj. spomenicima.

BIBL.: (djela s tematikom iz povijesti umjetnosti): *Julije Klovio*, Zagreb 1847; *Ilirski zavod i crkva sv. Jerolima u Rimu*, AZPJ, 1851; *Tiskari jugoslavenski XV i XVI vjeka*, ibid.; *Dragocjene i umjetne stvari grobova Zrinjskih u gradu Čakovcu*, ibid.; *Pitanja na sve priatelje domaćih starina i jugoslavenske povjestnice*, ibid.; *Život Jurja Julia Klovio*, slikara, Zagreb 1852; *Događaj Medvedgrada*, Zagreb 1854; *Lucijan Vranjanin, neumrlj graditelj urbinskoga dvora*, AZPJ, 1854; *Tripun Kokoljić, slikar iz Perasta*, ibid.; *Juraj Matejević, graditelj stolne crkve šibeničke*, Neven 1855, 22; *Bericht über einige Baudenkmale Kroatiens*, MCC, 1856; *Prvostolna crkva zagrebačka. Opisana s gledišta povjestnice umjetnosti i starina*, Zagreb 1856; *Neu entdeckte Überreste einer römischen Kolonie im Thale Ternava bei Agram*, Luna, 1856, 24; *Friderik Benković*, AZPJ, 1857; *Izvjestje o putovanju kroz Dalmaciju u Napulj i Rim, s osobitim obzirom na slavensku književnost, umjetnost i starine*, ibid.; *Uspomena na putovanje po Bosni*, Narodne novine, 1858, 60—81; *Slovník umjetnikah jugoslavenskih*, Zagreb 1858—60; *Grobni spomenik Vekeneg od plemena hrvatskih kraljevah*, AZPJ, 1859; *Grad Senj*, ibid., 1860; *Kroatisch-dalmatinische Künstler am Hofe des ungarischen Königs, Mathias Corvinus*, Agramer Zeitung, 1860, 192; *Andreas Medulic Schiavone, Maler und Kupferstecher*, Zagreb 1863; *Grobni hrvatskih kraljevah i nieke dragocjenosti hrvatskih vladarah*, Narodne novine, 1864, 62; *Opatija b. d. Marije u Topuskom*, Književnik, 1864, 1; *Njeke gradine i gradovi u kraljevini Hrvatskoj*, 1—III, Zagreb 1869. i 1870; *Župna crkva sv. Marka na zagrebačkom Greču*, Kalendar zagrebačkog društva čovječnosti, 1872; *Putne uspomena iz Hrvatske, Dalmacije, Arbanije, Krfa i Italije*, Zagreb 1873; *Trsat grad*, Vienac, 1875, 41; *Starine u gradu Zagrebu i njegovoj okolini*, AZPJ, 1875; *Jure Glović prozvan Julio Klovio, hrvatski sitoslikar*, Zagreb 1878; *Zvonoljevstvo u Zagrebu*, Vienac, 1880, 6—11; *Dva spomenika kova zlatarskoga*, VjHAD, 1882, 4; *Zrin grad i njegovi gospodari*, Zagreb 1883; *Lucijan Martinov Vranjanin, graditelj XV vjeka*, Glasnik Društva za umjetnost i umjetni obrt, 1886; *Sokol grad Brinjski*, ibid.,

F. KULMER, *Crno u pokretu*

1887; *Nadpisi sredovječni i novovjeki na crkvah, javnih i privatnih sgradah itd. u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb 1891; *Fotografske slike iz Hrvatske i Slavonije* (tekst uz album snimaka Ivana Standla).

LIT.: T. Smičiklas, *Život i djela Ivana Kukuljevića Sakcinskoga*, Rad JAZU, 1892, 110, str. 110–204. — *Isti*, Ivan Kukuljević, *Spomen-knjiga MH*, 1892, str. 148–172. — D. Jurman-Karaman, I. Kukuljević, prvi konzervator za Hrvatsku i Slavoniju, *Zbornik zaštite spomenika kulture* (Beograd), 1955. — M. Despot, Ivan Kukuljević-Sakcinski i njegov rad u okviru »Društva za povjesnicu jugoslavensku«, Zagreb 1967. — M. Bertoša, *Interes Ivana Kukuljevića za istarske starine*, Forum, 1971, 1–2. Z. Ša.

KULA, tipološki najjednostavniji objekt koji je kao samostalna građevina ili u sklopu većega građevnoga kompleksa služio za obranu, zaklon ili stanovanje. K. je kronološki najstarija fortifikacijska građevina; ona gubi obrambeni značaj tek upotrebom artiljerije sred. XIX. st., ali je već i prije toga najčešće samo simbol staroga u sklopu dvorova i ladanjskih dvoraca.

K. je kao samostalna obrambena građevina ponekada bila ograđena zidom ili opasana prokopom i nasipom. Češće se nalazi u okviru utvrđenoga feudalnoga grada, kaštela pa i dvorca. Prema tlocrtu gradile su se kule kružna, četverokutna, trokutna ili mnogokutna oblika. Više kule gradile su se u doba romanike i gotike, a niže u doba renesanse. Osim za obranu i stanovanje, služile su kao skloništa vrijednih predmeta, spremišta municije i namirnica, tamnice i promatračnice. Često je kula kao glavni objekt obrane bila i posljednje njezino uporište.

M. Kru.

KULA ATLAGIĆA, selo Z od Benkovca. U sr. vijeku selo *Tiklić*. Iz crkvice Sv. Petra s obilježjima rane romanike (zidovi raščlanjeni arkadica-ma na konzolama) potječu ulomci kamenoga namještaja (Split, Muzej hrvatskih arheoloških spomenika). Crkvu Sv. Nikole sagradili su 1444–46. zadarski graditelji i na njoj je očuvan datum završetka gradnje (25. X. 1446).

LIT.: C. Fisković, *Zadarski sredovječni majstori*, Split 1959, str. 45. — I. Petricoli, *Prilog zadarskim graditeljima XIV i XV st.*, Radovi. Filozofski fakultet — Zadar, 1982, 20, str. 29–42. I. Pet.

KULIŠ, Vatroslav, slikar (Vidoši, 7. III. 1951). Diplomirao je na Akademiji u Zagrebu 1976. Usavršavao se u Parizu i Münchenu 1987. Slika zaoku-

pljen bojom i svjetlom, pretežito u ulju i gvašu a oslonjen na iskustva akcijskoga slikarstva i apstraktnoga ekspresionizma. Osnova je njegova slikarstva potez boje, u početku odmjerenoj (*Akvarij s morskom vodom*, 1981). Potez sve više dobiva na brzini a kolorit na žestini, povećavajući izražajnost slike (*San o prožimanju*, 1987). Eksplozivnim potezima, gušćim namazima boje i snažnim zračenjem svjetla pojačava napetost slike (*Sunce*, 1990; *Valovi duboke vode*, 1991). Poč. 90-ih godina radi kolaže koje upotpunjuje potezima boje (*Hrvatski Dürer*, 1993). — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1969, 1980, 1981, 1985, 1986, 1988, 1989, 1990, 1991, 1993, 1995), Varaždinu (1979), Hvaru (1980), Karlovcu (1981, 1985), Münchenu (1987, 1990), Osijeku (1992), Madridu (1993) i dr. Bavio se grafičkim oblikovanjem i scenografijom.

ilustracija na str. 493

LIT.: V. Maleković, Vatroslav Kuliš (katalog), Hvar 1980. — Ž. Sabol, Vatroslav Kuliš (katalog), Zagreb 1980. — V. Bužančić, Vatroslav Kuliš (katalog), Velika Gorica 1985. — I. Zidić, Vatroslav Kuliš (katalog), Zagreb 1989. — *Isti*, Vatroslav Kuliš (katalog), Zagreb 1991. — B. Popovčak, Vatroslav Kuliš (katalog), Zagreb 1993. V. Fo.

KULMER, Ferdinand, slikar (Cap Martin, Francuska, 29. I. 1925). Studirao na Akademiji u Budimpešti 1942–45 (R. Burghardt) i u Zagrebu 1945–48 (O. Mujadžić, Lj. Babić). Položio specijalni slikarski tečaj kod Đ. Tiljka 1948–50; suradnik Majstorske radionice K. Hegeđušića 1950–57. Član grupe »Mart« od 1957, Galerije »Forum« od 1969. a od 1980. član HAZU. Od 1961. profesor na Akademiji u Zagrebu.

U početku slika stilizirane figuralne motive, u kojima sve manju pozornost pridaje sadržaju i značenju (*Glava*, 1955; *Intérieur*, 1956). Slikom *Admiral* 1957. započinje apstraktno razdoblje koje traje dvadesetak godina (1957–76). To je najsloženije razdoblje stvaralaštva unutar kojega se može razlučiti nekoliko faza. Površina slike je u početku tašistička (*Crveno i zeleno*, 1958), potom postaje monokromna i približava se informelističkome izrazu artikuliranih uravnoteženih odnosa zasićene materije i dinamičnoga poteza (*Plava slika*, 1960). Blizak je gestualnom informelu P. Soulagea i H. Hartunga (*Smeđa okomica*, 1964; *Na crvenom*, 1965). Nakon toga, preklapanjem bojom natopljena papira, platna ili svile, otkriva simetriju bezobličnosti. Kromatska redukcija s naglašenim tkivom kompozicije osobito se ističe na crtežima laviranim tušem (*Argonauti*, 1965; *Prosinac I*, 1967; *Slika na svili V*, 1968). Od 1970. prevladavaju znakovi i crtovlja kaligrafičkoga ispisa a ploha postaje poprištem otvorenih kolorističkih kontrasta i žive pikturalne arabeske (*Strukture ponavljanja*, 1970; *Velika kaligrafija*, 1971; *Ovoid I*, 76, 1976). Osamostaljivanjem kaligrafskoga znaka te njegovim simetriranjem i diskretnim figuriranjem nastaju oblici koji pobuđuju heraldičke asocijacije (*Razapeti grifon*, 1976; *Jednorog — Pegaz*, 1976).

U sljedećoj neoekspresionističkoj fazi 1976–83. vidljiv je povratak početnoj konstrukciji *Glave* iz 1955. Površina slike je ispunjena nepravilno ritmiziranim znakovima u obliku slova Z ili V; u takvoj arhitekturi nazire se crtež, najčešće deformiran, snažna izraza (*Barbarossa*, 1975; *Monokini*, 1976; *Igra u vrtu*, 1978). Oko 1980. slika motive izvanredne kolorističke žestine,

F. KULMER, *Bijeg*